

В. В. Земляна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДП «ВО ПІВДЕННИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД ім. О. М. МАКАРОВА»

Досліджено напрямки підвищення прибутковості підприємств та розроблено рекомендації щодо підвищення прибутковості ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова».

Ключові слова: підприємство, прибуток, ефективність, дохід.

Исследованы направления повышения прибыльности предприятий и разработаны рекомендации относительно повышения прибыльности ГП «ПО Южный машиностроительный завод им. О. М. Макарова».

Ключевые слова: предприятие, прибыль, эффективность, доход.

In the article directions to increase of profitability of enterprises are investigational and developed recommendation in relation to increase profitability of SE «PA Sonth machine-building plant the name of A. M. Makarov».

Key words: enterprise, income, efficiency, profit.

Актуальність проблеми. Прибутковість, формування і використання прибутку підприємства в різних аспектах досліджували науковці України і зарубіжжя. Серед них варто назвати: І. Бланка, І. Балабанова, Л. Бадалова, Б. Данилишина, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, Г. Крамаренко, М. Коробова, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, А. Маршалову, М. Мельникову, Л. Омелянович, А. Поддєрьгіна, О. Стоянову, Н. Ушакову, Н. Чумаченка, А. Шеремета.

Багато підприємств України, а особливо, державної власності, мають негативне сальдо балансу, тобто функціонують у стані збитковості. Тому ці обставини визначають необхідність дослідження даної теми.

Проблематика прибутковості підприємства охоплює питання його виникнення у процесі функціонування, формування у сфері обміну і розподілу та використання для нагромадження капіталу (капіталізації прибутку). Особливе значення ці проблемні питання мають для підприємств, де протягом тривалого часу прибутковість істотно не зростала, або які функціонують збитково. Для вирішення цієї проблеми потрібно системно дослідити сутність прибутковості підприємства як процесу, його складові елементи, їх чітку цілеспрямовану взаємодію для функціонування і розвитку підприємства та забезпечення високого результату, сучасні альтернативні стратегії підвищення прибутковості та заходи з її забезпечення.

Аналіз останніх наукових публікацій. Забезпечення динаміки сталого розвитку підприємства визначається його спроможністю здійснювати фінансування відтворювального процесу на розширеній основі. Для цього необхідно, насамперед, отримувати прибуток певної величини та якості, що забезпечує розширене відтворення підприємства [1].

В умовах розвитку ринкової економіки України прибуток є основним спонукальним мотивом здійснення будь-якої підприємницької діяльності, оскільки він забезпечує зростання добробуту власників та працівників підприємства через дохід на вкладений капітал. Поряд із цим, в умовах фінансової кризи значно погіршилися основні показники діяльності підприємств, зокрема, і остаточні фінансові результати його діяльності [2].

Зміна економічних показників за будь-який часовий період відбувається під впливом безлічі різноманітних факторів, які впливають на прибуток, що вимагає

їхньої класифікації і має важливе значення для визначення основних напрямків пошуку резервів підвищення ефективності господарювання [3].

Ю. В. Ганжа висловлює думку, що в умовах ринкової економіки основним показником ефективної діяльності підприємства є прибуток. На жаль, керівництво вітчизняних підприємств засвоїло тільки один напрям максимізації прибутку – збільшення об'ємів виробництва та підвищення ціни продукції. Цей напрям залишено у спадщину минулим економічним режимом. Більш ефективним способом збільшення прибутку є організаційно-економічний, який пов'язаний з мінімізацією використання всіх видів ресурсів і витрат. Для вирішення проблеми підвищення ефективності підприємства необхідно впровадження на підприємстві системи управління витратами [4].

Важливим інструментом управління прибутком являється амортизаційна політика підприємства. Вона формується у відповідності з державною концепцією відтворення основних фондів. В усіх розвинених країнах, хоча і в різній мірі, діє особлива пільга – прискорена амортизація. З її допомогою розрахункова величина амортизаційних видатків, яка віднімається від оподаткованого прибутку, помітно перевищує величину економічно обґрунтованої амортизації. За рахунок цього частина прибутку потрапляє у видатки виробництва і, тим самим, звільняється від оподаткування. Саме з ціллю створення обмежених у часі відмінностей розрахунку оподаткованого прибутку і прибутку бухгалтерського (а не зменшення строку служби основних фондів до їх повного зносу) використовується метод прискореної амортизації. Цей метод створює умови для раціонального використання засобів підприємства. Зменшуючи у початковому періоді податок на прибуток, він збільшує розмір прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства. Методи прискореної амортизації використовуються практично в усіх розвинених країнах. Загальна особливість – інтенсивне використання цих методів для стимулювання інвестицій, пов'язаних із впровадженням техніки та технології екологічного типу, з економією вживання енергії, води тощо.

На жаль, в Україні прискорена амортизація якщо і застосовується, то одночасно і в бухгалтерському, і в податковому обліку, що робить її використання малоефективним. Державна амортизаційна політика України критикується багатьма економістами. Застосовувана амортизаційна політика протидіє економічному росту і може мати наступні негативні наслідки: поступове зменшення розмірів амортизаційного фонду як власного джерела капіталовкладень підприємств; старіння та обезцінення активів; створення умов для зловживань при проведенні грошової приватизації, руйнування відпрацьованої системи обліку активів; викривлення реальної картини їх зносу, неможливість проведення обґрунтованої технологічної політики.

Запобігти цих наслідків можна при виконанні наступних заходів: прийняття за базу начислення амортизації початкової (а не залишкової) вартості основного капіталу, відновлення пооб'єктного обліку основних активів на індивідуальних рахунках, заборонення зняття амортизаційного фонду підприємства в будь-якій формі, як прямій, так і не прямій (знижуючі коефіцієнти до норми), застосування методів прискореної амортизації з використанням строків служби менше нормативних [5].

Мета і задачі дослідження. Метою статті є розробка і обґрунтування напрямків підвищення прибутковості ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова».

Основні результати дослідження. У теперішній час Південний машинобудівний завод знаходиться у кризовому стані. Проаналізувавши теоретичний і аналітичний матеріал, можна виділити найбільш необхідні та ефективні рекомендації підвищення його прибутковості.

Рекомендовані заходи можна розділити на два блоки: внутрішні, які можна впровадити на рівні підприємства, та зовнішні, які можуть бути впроваджені тільки на державному рівні.

Упровадження на підприємстві системи управління витратами дозволить зменшити всі види витрат як виробничі, так і невиробничі. Для зменшення виробничих витрат Південному машинобудівному заводу першочерговим являється максимально раціональне використання енергоресурсів. Від цього залежить в умовах дефіциту оборотних коштів, чи виконає підприємство свої обов'язки перед замовниками за вкладеними контрактами.

Статистика витрат на придбання та виробництво електроенергії, природного газу, стиснутого повітря низького і високого тиску, пари, питної та технічної води свідчить, що підприємство витрачає до 20 % всіх грошових надходжень на оплату енергоресурсів, а в осінньо-зимовий період – до 30 %.

Економія енергоносіїв повинна стати на підприємстві не одноразовим заходом, а регулярною, кропіткою, системною роботою в кожному підрозділі підприємства.

З ціллю моніторингу бережливого використання енергоресурсів на підприємстві необхідно створити постійно діючу комісію. Її завданням буде не тільки виявлення порушників при використанні енергоносіїв, а й розробка рекомендацій щодо впровадження нового енергозберігаючого технологічного обладнання, проведення необхідних ремонтів, установа пристроїв обліку, а також перевірка економного використання енергоресурсів орендаторами та субабонентами підприємства.

На ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» потрібно зменшити дебіторську заборгованість. Для цього необхідно:

- організувати цільову групу по роботі з дебіторською заборгованістю;
- сформувані і проаналізувати реєстр «старіння» рахунків дебіторів;
- розробити план заходів по роботі з конкретними контрагентами з зазначенням термінів та відповідальних осіб.

Запровадження на підприємстві системи управління витратами та зменшення дебіторської заборгованості призведе до зменшення дефіциту обігових коштів. Цим самим збільшиться коефіцієнт поточної ліквідності.

У теперішніх економічних умовах практично неможливо залучити кредитні ресурси і при умові відсутності державних великих замовлень і дотацій розраховувати необхідно на кошти, зароблені власними силами. Це, перш за все, виконання замовлень компаній «Морський старт», «Наземний старт», Російського Космічного агентства по виготовленню РН «Зеніт», підготовка виробничої бази підприємства, виготовлення дослідних зразків двигунів, агрегатів і вузлів РН для наземного експериментального відпрацювання РН «Циклон-4».

Необхідно також прикласти всі зусилля для своєчасного виготовлення агрегатів шасі для літаків АН-140, АН-148. Відвантаження замовникам виробів РН «Зеніт» і агрегатів шасі приносить підприємству необхідну валюту.

Слід виділити підрозділи, оснащені найбільш сучасним устаткуванням для виробництва продукції, що користується високим попитом (це стосується продукції, що випускається з максимальною серійністю).

Потрібно також займатися пошуком продукції, яка користується попитом як на національному, так і на міжнародному рівні. Продукція повинна бути подібна в конструктивному і технологічному відношенні та у серійності до традиційної для підприємства:

- устаткування для харчової промисловості (неіржавіючі, з алюмінієвих і титанових сплавів ємкості);
- енергетичне устаткування: вітроагрегати, теплотехнічне устаткування (форсунки);

- автотранспортна техніка (тролейбуси, трамваї, автобуси);
- двигуни;
- сільськогосподарська техніка (це дозволить завантажити заготовче виробництво);
- комплектуючі деталі до ракетно-космічної техніки інших держав.

Для росту обсягу прибутку від реалізації необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів і обладнання з метою виявлення надлишків. Ці надлишки необхідно продавати за ринковими цінами.

На ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» потребують вдосконалення й нормативи. Так, нормативи використання матеріальних ресурсів та випуску продукції не всюди достатньо технічно обґрунтовані, тому не завжди можуть служити достовірною базою для встановлення дійсно прогресивних норм витрат. Технічно обґрунтовані норми й нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а з іншого – на формування ціни тому, що виявлення резервів призводить до зниження суспільно-необхідних витрат робітників.

Значний вплив на збільшення прибутку має оновлення основних фондів. Технічне перезброєння виробництва покращує економічні показники роботи підприємств. Однак введення нових підприємств і об'єктів у багатьох випадках викликає підвищення собівартості продукції. Однією з причин такого стану є подорожчання одиниці потужностей, що вводяться. Вартість основних фондів, а відповідно й вартість амортизації залежить від затрачених коштів на проектування будівельних об'єктів, від його якості, тривалості і вартості будівництва, а також вартості обладнання і строків освоєння проектних потужностей.

Слід поступово займатися модернізацією обладнання. Модернізація верстатів з ЧПУ володіє наступним ефектом: для проекту тривалістю до 3 років ефективніший капітальний ремонт і модернізація, для тривалого проекту (більше 3 років) ефективніше придбання нових верстатів.

Резервом росту прибутку ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» є підвищення якості виробляємої продукції. Цього можна досягти за рахунок організації гуртків якості в кожному цеху, підтриманню трудової дисципліни працівниками підприємства, участі у виставках та семінарах інженерно-технічних робітників.

Основою збільшення прибутку є впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу. Саме науково-технічний прогрес та його ресурсозберігаючий характер забезпечують різкий поворот до інтенсифікації.

Резервом росту прибутку підприємства є також підвищення цін. Від правильності розрахунку ціни багато в чому залежить обсяг отриманого прибутку, ліквідність і платоспроможність підприємства, його фінансовий стан.

Найважливішим для ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» є спільні міжнародні проекти з провідними космічними державами світу (двигуни для РН інших держав, вузли автоматики). Для заводу виробнича автаркія і створення замкнутих виробничих циклів стають неможливими із-за високої вартості наукових досліджень і технологічного устаткування, постійного збільшення кількості життєво необхідних технологій, а також скорочення термінів зносу при використанні наукоємної продукції. У цьому сенсі, міжнародна виробнича кооперація і науково-технічна співпраця служать методом розподілу зростаючих витрат, а також формою концентрації науково-технічних досягнень і кваліфікованої робочої сили.

Важлива роль в організації збутової програми відведена маркетингу. Практика світової торгівлі показала, що багато видів нових виробів не знаходять свого покупця на ринку без вправної організації маркетингу. Тому за цих умов господарювання слід більше уваги приділяти маркетингу. Тобто для ДП «ВО Південний

машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» вкрай необхідна організація ефективного відділу маркетингу.

Доцільним є також переорієнтація інструментального виробництва з переважного задоволення внутрішніх потреб на випуск також і товарної продукції (ріжучий інструмент, штампи, прес-форми, ливарні форми).

Відмова від повного циклу виготовлення продукції (придбання заготовок на стороні з подальшою механічною обробкою) призведе до зменшення вартості наукових досліджень та устаткування. У той час можливо в технічно і економічно обґрунтованих випадках створення замкнених технологічних ланцюгів (повний цикл у т. ч. з виготовленням на місці напівфабрикатів). Наприклад, твердий сплав вигідно купувати, а конструкційний матеріал для виробів ракетно-космічної техніки можна робити на підприємстві).

Слід оснащувати необхідним устаткуванням цехи по ремонту і модернізації верстатів. Ці підрозділи можуть обслуговувати як власне підприємство, так і надавати послуги по ремонту устаткування сторонніх замовників, що тим самим збільшить дохід підприємства.

Для збільшення обсягу отриманого прибутку велике значення має збереження наявних довготривалих господарських зв'язків. Їх руйнування погано позначається на виробництві, матеріально-технічному постачанні.

Треба удосконалювати кадрову політику ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова». Для цього необхідно підвищити вимоги до кадрового персоналу, підвищувати кваліфікацію кадрів.

Для кожного підприємства дуже важливим є конкурентоздатність на ринку. Одним із факторів підвищення конкурентоздатності ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» на світовому космічному ринку являється міжнародне партнерство та спільні програми.

Держава повинна сприяти створенню проектного партнерства (консорціумів) із провідними світовими виробниками. Це дозволяє залучати нові технології й забезпечувати збут, при цьому зберігаючи контроль над підприємством.

Поступова приватизація або продаж національним корпораціям підвищить ефективність господавської діяльності підприємства.

Для розвитку інвестиційної діяльності ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» держава повинна забезпечити:

- створення сприятливого інвестиційного клімату для внутрішніх і зовнішніх інвесторів;
- послаблення податкового тиску;
- максимальна комерціалізація і прагматизм у діяльності підприємств ракетно-космічної галузі, поступовий перехід на державно-приватне партнерство;
- створення цільового інвестиційного банку, який буде функціонувати на акціонерній основі і обслуговувати малий інвестиційний бізнес у ракетно-космічній галузі.

За рахунок цього підвищиться інноваційна та інвестиційна активність підприємства [6].

Держава повинна стимулювати технічне відновлення: скасувати мито і відстрочки зі сплати ПДВ на вичерпний перелік технологічного устаткування. Перелік такого устаткування має бути затверджений Кабінетом міністрів на підставі запитів підприємств сектора.

На державному рівні необхідно вжити заходів зі стимулювання експорту в країни СНД.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Консенсус заходів з боку держави та на рівні підприємства може допомогти ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» подолати збитковість та вийти на рівень прибутковості.

Бібліографічні посилання

1. **Верхоглядова Н. І.** Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, В. П. Шило // Економічний простір. – 2008. – № 18. – С. 237–245.
2. **Блонська В. І.** Стратегічне управління прибутком підприємства / В. І. Блонська, А. Я. Нагірна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.5. – С. 145–151.
3. **Дзюбенко Л. М.** Організаційно-економічне забезпечення прибутковості підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Л. М. Дзюбенко. – К., 2007. – 22 с.
4. **Ганжа Ю. В.** Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства / Ю. В. Ганжа // Економіка та держава: Науково-практичний журнал. – 2007/1 – № 4. – С. 35–36.
5. **Сорокина С. В.** Финансовая политика государства и ее влияние на формирование и использование прибыли предприятия / С. В. Сорокина // Академічний огляд: економіка та підприємництво. – К., 2001. – № 1. – С. 59–64.
6. Развитие внешнеэкономической деятельности в условиях глобализации: монография / Под общей ред. д.э.н., проф. Крамаренко В. И. – Симферополь, 2006. – 286 с.

Надійшла до редколегії 17.06.11

УДК 33(075.8)

Я. В. Захарчук, К. С. Бебешко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Незважаючи на те, що у споживчому кошику українців третє місце належить рибі, її споживання протягом кількох останніх років поступово знижується. Причинами цього є занепад та гальмування розвитку рибної промисловості. Досліджено причини та проведено статистичний аналіз показників, які надають характеристику стану та розвитку рибного господарства України.

Ключові слова: економічні показники, економічний стан, тенденції розвитку.

Несмотря на то, что в потребительской корзине украинцев третье место принадлежит рыбе, ее потребление в течение нескольких последних лет постепенно снижается. Причинами этого являются упадок и торможение развития рыбной промышленности. Исследованы причины и проведен статистический анализ показателей, которые характеризуют состояние и развитие рыбного хозяйства Украины.

Ключевые слова: экономические показатели, экономическое положение, тенденции развития.

In the consumer basket of Ukrainians the third place belongs to fish, but its consumption during a few last years is decreasing gradually. Decline and braking of the development of the fish industry are main reasons. The authors of the article investigate the reasons and conduct the statistical analysis of indexes which give the state and development description of the fish industry of Ukraine.

Key words: economic indicators, economic position, progress trends.

Актуальність проблеми. Рибне господарство – галузь економічної діяльності, до якої належить добування, переробка, відтворення і збільшення запасів риби та інших водяних організмів у природних і штучних водоймах. Рибне господарство дає цінні харчові, кормові, лікарські й технічні продукти.

© Я. В. Захарчук, К. С. Бебешко, 2011